

מילין קידין והידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הֵתָא

חֵתָא

חֵתָא דְאִתְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

כח התפילה מאבותינו הקדושים

עשרה ניסיונות (אבות פ"ה מ"ג), שבכל המצבים שהיה בהם, תמיד היה מתפלל שיצליח ה' דרכו, ובכך קישר לקב"ה את כל העולם וכל סוגי המצבים שעבר בניסיונותיו.

כוחם נמשך לדורות

והמשיכו כוחם לזרעם אחריהם - עם בני ישראל, שבני ישראל ממליכים עליהם את ה' יתברך, וממשיכים זאת לכל העולם. וכפי שכתב בזה **השפת אמת** (תרל"ה ד"ה במדרש שמעי) כי אברהם אבינו חשב להטות כל הברואים אליו יתברך, אך ה' השיבו שרצונו שבני ישראל ישתעבדו אליו ועל ידם יטה כל העולם כולו למלכות ה' יתברך.

ובמקום אחר (תרל"ו ד"ה ואעשך) הוסיף לבאר את דברי הגמרא שפתחנו בהם, 'ואעשך לגוי גדול' זהו שאומרים 'אלוקי אברהם': שבני ישראל ממשיכים מלכותו יתברך עליהם בכח קבלת מלכות שמים של האבות וכו', כי אברהם אבינו ע"ה היה עובד לה' יתברך בכל כוחו, אשר כביכול לאין שיעור לשלם שכר, והיה זה השכר אשר כל עבודתו נתפשט בכל בני ישראל בניו לדורותיהם, וכל תנועה ועובדא שלו נעשה שורש לבניו בני ישראל. וזה שכתוב 'ואעשך לגוי גדול', שנתפשט כוחו לגוי גדול כנ"ל. כי הקדוש ברוך הוא משלם לכל בריה שכרו מה שחביב אצלו יותר. ובאברהם אבינו ע"ה היה זה שכר היותר חביב שיהיה ממנו גוי גדול אשר המה מיוחדים לעבודתו יתברך והיה זה שכרו, ע"כ דבריו המאירים.

נגיעה והתקשרות במעשי האבות

בידינו קיימים כוחות ועל ידם אפשר להגיע לרום המעלות ולקיים את כל העולם, אך כדי שנזכה לכוחות שנתנו לנו אבותינו, יש לנו להידבק במעשיהם וללמוד מדרכיהם כאמרם ז"ל 'מעשיהם של אבות סימן הווא לבנים', וכמו שבמעשיהם קיימו העולם כן אנו בני ישראל במעשינו הטובים הנעשים בדביקות למעשי אבותינו, מקיימים העולם, וממנו מתפשט לכל העולם כולו להטותו לשמים.

המשך בעמוד הבא

וְאֶעֱשֶׂךָ לְגוֹי גָדוֹל וְאֶבְרַכְךָ וְאֶגְדֹּלְךָ שְׁמֶךָ (יב ב). דרשו בגמרא (פסחים ק"ז): 'ואעשך לגוי גדול' זהו שאומרים אלוקי אברהם. 'ואברכך' זהו שאומרים אלוקי יצחק. 'ואגדלה שמך' זהו שאומרים אלוקי יעקב.

שלכך אומר כל יהודי בתחילת תפילתו ג' פעמים בכל יום 'אלוקי אברהם' וכו', שכח הברכה מהאבות נמשך לדורותיהם אחריהם ומסייע לקבל תפילתם ברחמים. והרי תפילות אבות תיקנום, אברהם תיקן תפילת שחרית, יצחק תיקן תפילת מנחה, יעקב תיקן תפילת ערבית (ברכות כו:), ובמשמעות התיבה 'תיקנו' נכלל גם שעשו מעשה בעצם התפילות, והיינו שנתנו כח שיתקבלו תפילות עם ישראל בכל הזמנים האלו.

האבות - יסוד קיומו של העולם

האבות הקדושים הם היסודות החזקים שעליהם ובזכותם העולם עומד, דאיתא במשנה (אבות פ"א מ"ב) 'על שלושה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים', ואמרו על כך בזוהר הקדוש (סתרי תורה ויצא קמו:): ששלושה אלו הם כנגד שלושת האבות, 'התורה דא יעקב, העבודה דא יצחק, גמילות חסדים דא אברהם, שלשה דברים אלין אינון סמכינן עלאינן'.

בדברי **התורת חיים** (ב"מ נט:): מבואר, שדווקא נקט במשנה שלושה דברים, שאין דבר שיכול לעמוד בפחות משלוש רגלים, כמו האומן העושה מיטה כסא שולחן ומנורה, אינו עושה אותם בפחות משלוש רגלים, ובא שמעון הצדיק ללמדנו, ששלושת הדברים שהעולם עומד עליהם הם הקיום והיסוד לעולם ומלואו ומזה נשמע שהאבות שהם כנגד ג' אלו הדברים, הם היסוד שעליהם העולם מתקיים ולולי כוחם אינו יכול לעמוד.

תיקנו תפילה - יסוד הבריאה

יסוד זה נמצא בתפילה שתיקנו הם עצמם, שהתפילה היא היסוד עליו העולם עומד, ועל כך גם עבר אברהם אבינו

מִילְתָא דְפְלִיָאָה

הטעם [לנוהגים] שאין מברכים ברכת 'שהחיינו' בברית

הַתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָמִים (יז א). בגמרא (נדרים לב:): רבי אומר גדולה מילה, שכל המצוות שעשה אברהם אבינו לא נקרא שלם עד שמל, שנאמר 'התהלך לפני והיה תמים'. יש לפרש מדוע אכן אברהם אבינו ע"ה שקיים כל התורה כולה ואפילו עירובי תבשילין, ובמסכת עבודה זרה שלה נמנו ארבע מאות פרקים, הכיצד לא זכה להיקרא 'תמים' רק אחר שמל עצמו.

כי הנה כשנברא אדם הראשון, יציר כפיו של הבורא יתברך - נברא ונוצר כשהוא מהול, והיתה יצירה זו - יצירה של שלימות מושלמת בתכלית, אלא שכאשר חטא באכילת עץ הדעת, נמשכה ערלתו ונעשה חסר ובלתי 'תמים', ומעתה, הרוצה לבוא אל השלימות ולהיקרא 'תמים', לא יוכל מבלעדי קיום מצות המילה.

על פי זה אמר קדוש ישראל **רבי ישראל מרוזין ע"ה** ליישב הטעם שאין מברכים ברכת 'שהחיינו' בברית - שענין זה נידון באריכות בספרי הראשונים והפוסקים, ויש שכתבו לבאר הטעם משום צערא דינוקא*. אבל הרבי מרוזין ע"ה אומר, כיון שעדיף וטוב יותר היה, לו אדם הראשון לא היה חוטא וכך לא הייתה ערלה כלל, עכשיו שחטא האין נשמח ונודה על כך, לפיכך אין מברכים שהחיינו.

התגלות הקדושה באיברי האדם באמצעות המילה

אך כעת עתה, משחטא אדם הראשון והערלה מכסה את הקדושה, שוב אין דרך אחרת לגלות את הקדושה ולהגיע לבחינת התמימות, מלבד באמצעות מצות המילה, שבקיומה כראוי, בכל פרטיה ודקדוקי שלושת חלקיה: מילה פריעה ומציצה, ישיג האדם שלימותו ויהיה תמים.

לטעם זה אמר לו הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה (בראשית יז א-ב): 'התהלך לפני והיה תמים ואתנה בריתי ביני וביניך ובין זרעך אחריו' שרק בזכות מצוות המילה יוכתר האדם המתהלך לפני ה' בתואר הנחשק 'תמים'. הראשון שזכה לכך הוא אברהם אבינו ע"ה, לפיכך, קודם המילה היה שולט על רמ"ג איברים כמנין שמו 'אברם', ולאחר שנימול נקרא שמו 'אברהם' בתוספת האות ה', לרמוז שקיבל אז שליטה על כל רמ"ח איברי האדם. בכך מבואר מדוע לא נקרא 'תמים' עד שמל, כי קודם המילה הרי הקדושה נסתרת ואינו יכול לשלוט על כל איבריו ורק לאחר המילה זוכה לגלות הקדושה שבגופו בכך שכל איבריו כפופים לדעת תורה, וזו הגדרת 'תמים' - שלם ללא חיסרון.

א. כך מובא בתוס' במסכת עירובין (מ: ד"ה דלמא) בשם תוס' שאנ"ץ. וכן במדרכי (שבת קלז:): בשם רבינו תם. וראה שולחן ערוך ורמ"א (י"ד סי' רסה ס"ז).

ב. ראה באור החיים (ויקרא יב ג): כי בחינת הערלה היא בחינת הרע וכו'. ודבר ידוע כי בריאת אדם הראשון היתה בריאה תמה בבחינת הקדושה מושללת מכל רע, ולזה לא היתה בתוכנתו בחינת הערלה, ובסיבת החטא משך בערלתו (סנהדרין לח:), ונולדה בו בחינת הערלה, וגם נמשך מזה שליטת הטומאה באשה וכו'. ומעתה טעם הערלה הוא לצד חטא קדמון שנדבק בנפש ותולדתו בעור הבשר, וצוה ה' לאיש ישראל לכרות מגופם בחינת הרע שבוה מתמרק בחינת הרע מהנפש וטהרה.

ידועים הם דברי התנא דבי אליהו (רבה פכ"ה) 'חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב', וכבר האריכו בזה **תלמידי הבעל שם טוב זי"ע**, ואמרו 'מי פתי יוכל לדמות עצמו למעשי אבותינו', הכיצד מחויב אדם להשתוקק שיהיו מעשיו כמעשי האבות, הרי אין לנו השגה בגדלותם. רק 'גיעו מעשי פירושו מלשון 'נגיעה', שכאשר ישיר מעשיו רעיוניו ולבו לשמו יתברך, יוכל להיות לו קשר ונגיעה כלשהי בדרכי אבותינו רגלי המרכבה. וממילא יתעורר בו הכח הטמון בו מהאבות הקדושים.

נגיעה בדרכי האבות כמשל החשמל

כדי לשבר את האוון יש לפרש, שנגיעה זו היא כפי שרואים במערכת החשמל, שממקור החשמל ניתן לספק כח חשמל למדינות ואזורים שלמים, אך כל זה תלוי באותה נגיעה קטנה של חוטי החשמל שמתחברים זה עם זה, ובכך נעשים הם דרך להולכת החשמל ממערכת עצומה זו לכל מקום, ולולי נגיעה זו, לא יגיע חשמל לאותו מקום בית או מגדל.

ע"י הנגיעה זוכין להתקשר בדביקות העליונה של האבות

כן הדבר ממש בענייננו, האבות הקדושים עבדו את בוראם עבודה תמה והיו בטלים אליו ביטול מוחלט בבחינת מרכבה לשכינה, ונתנו כוח עצום זה לדורותיהם אחריהם, אך לנו נשאר לגרום במעשינו אותה הנגיעה, ובכך מתקשרים אנו לאבותינו הקדושים ולדביקות העצומה שליוותה אותם כל ימי חייהם. כדרך שאמרו בשם **הבעל שם טוב ע"ה** בדברי המשנה (אבות פ"ד מ"ב) 'מצוה גוררת מצוה ושכר מצוה מצוה', שכאשר אדם מקיים מצוה, זוכה על ידה להגיע לדביקות עליונה, ש'מצוה' מלשון צוותא וחיבור, שעיקר המצווה לבוא לדביקות בבורא וזוכים לכך ע"י קיום המצוות. ואף אנו נאמר, שכאשר האדם מצידו עושה את המוטל בתורה מצוות ומעשים טובים, מקשר עצמו ע"י פעולותיו לכח האבות המושרש בו.

ועל כך אמרו בספרי (ואתחנן לב) 'בכל לבבך' (דברים ו ה) כנגד אברהם, 'ובכל נפשך' כנגד יצחק, 'ובכל מאורך' כנגד יעקב. שהשרישו בנו הכח למסור לבנו נפשנו ומאודנו לאהבת ה' יתברך שמו.

ע"י הרצון להידבק בדרכם זוכים ללכת בדרכם ולהצלה מהגלות ולגאולה השלימה

נסיים בלשון הזהב של **השפת אמת** (תרס"ד ד"ה במדרש ידוע) שהיה לנו למשיב נפש ולפקוח עינים לראות כמה כוחות נשגבים נמצאים בתוכנו ממש, כפי שהארכנו לעיל, וזה לשון קדשו: ואנחנו צריכים להיות בוחרים בדרכי אבותינו כמו שמבקשין 'אלקי אברהם אלקי יצחק', פירוש, שחפצין לקבל אלקותו יתברך שמו כפי הכנת אבותינו, ואז זכותם מסייע לנו לעבודת ה' יתברך, ולהצילנו בגלות, ולזכות לגאולה במהרה בימינו.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שמות הקודש שבמילה והשפעתם

חסר גילוי אות יו"ד של שם הוי"ה, וממילא חשוב כאילו לא מל בכלל.

עוד מובא בשם רבינו אפרים שהתיבות 'מי יעלה לנו השמימה' אחרי שנחסר מהם ראשי וסופי התיבות ישארו אותיות 'תק"ס' העולים כמנין 'ישראל'. וביארו החיד"א ע"ה (דבש לפי מערכת מ"ם אות כא) שלרמז בא כי מצות ברית מילה היא תחילה לכל דבר, ורק לאחר שנימול יכול לזכות להיקרא בשם ישראל, ואחר שנקרא בשם ישראל אז יזכה לקבל שפע טוב משם הוי"ה ב"ה.

פרסום יחוד ה' בכוח מצות מילה

אפשר להוסיף ביאור על פי דברי עמודיה שבעה (ע"א סי' ד) שטעם המילה הוא להבדיל בין עובדי ה' לשאר בני אדם, הרי חיות ובהמות נבדלים הם בסימניהם המבחינים בין הטהורה לשאיננה טהורה. אבל בצורת בני אדם לא רצה ה' להבדיל ביניהם כדי שלא יבואו לומר כביכול שתי רשויות הן ח"ו, לכך ניתנה מצות המילה להבדיל בין ישראל לאומות באמצעות מעשה המילה.

לפי זה נמצא, שעל ידי מצות מילה נוצרה האפשרות שיתפרסם יחוד ה' בעולם, מאחר שעל ידי המילה יובדלו הנבראים, ושוב אין צורך בבריאת גופים חלוקים העלולים לטעת ספיקות בייחודו יתברך ויתעלה. ומטעם זה נרמז שם הוי"ה ומצות מילה בפסוק 'מי יעלה לנו השמימה', שעל ידי המילה מתפרסם יחוד שם הוי"ה יתברך כאילו עלינו השמימה ונגלה לנו שהוא יחידי בעליונים ובתחתונים.

הקב"ה נגלה לאברהם בשם שד"י להורות כי בעת המילה נשלם חותם שם זה

וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֶל-שְׂדֵי הַתְּהֵלָה לְפָנַי וְהָיָה תָמִים (יז א). בחותם המילה נרמז שם הקודש 'שד"י' שאף הוא נגלה ומאיר בחותם המילה. ונאמר בפרשת המילה שנגלה הקב"ה על אברהם

חותם המלך - שם הוי"ה מבפנים ושד"י מבחוץ

וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֶל-שְׂדֵי הַתְּהֵלָה לְפָנַי וְהָיָה תָמִים (יז א). כח האלוקי הניתן לו לאדם קודם ביאתו לעולם מתגלה ומתקיים בברית המילה, שכל מהותה חותם אלוקי והשתתפות האדם יחד עם הקב"ה כביכול, כפי שכתב הטור בהלכות מילה (יו"ד סי' רס): כי היא אות ברית חתום בבשרנו, ואינה כשאר כל המצוות כמו התפילין והציצית שאינן קבועין בגוף וכאשר יסירם יסיר האות, אבל המילה היא אות חתום בבשרינו, ומעידה בנו, שבחר בנו השם מכל העמים ואנחנו עמו וצאן מרעיתו אשר לדור ודור אנחנו חייבים לעובדו ולספר תהלתו.

מאחר שזו סיבת המילה יובן מדוע נחתמו בה שמות הקדושים, וכדאיתא בתיקוני זוהר (תקון כ"ב סה:): שמצות מילה היא חותמו של הקב"ה, וכל מי שמשמר ברית מילה כאילו שומר את השם הקדוש, ומאן דמשקר בברית מילה הוא משקר בחותמא דמלכא, דאיהו רשים ביה שד"י מלבר יהו"ה מלגו. כי אכן על ידי המילה ניכר ונודע כי שלו אנחנו.

צירוף שם הוי"ה

שם הוי"ה הקדוש נרמז בכתוב (דברים ל יב) 'מִי יַעֲלֶה לָנוּ הַשָּׁמַיְמָה', ראשי תיבות 'מילה' וסופי תיבות הוי"ה, לרמז ששמירת הברית היא שמירת שם הוי"ה. וזהו הרמז 'מילה' אותיות 'מל י"ה, ו'מוהל' אותיות 'מל ו"ה', שעל ידי מצות מילה זוכים להשלים שם הוי"ה הקדוש. וכתב הבן איש חי ע"ה בספרו מלאך הברית (משפטים ד"ה גם ידוע) בשם המקובלים, ששני ידיו של המוהל כוללות שני פעמים חמשה אצבעות כנגד שתי ההי"ן, וגיד המילה הוא כנגד אות וא"ו, והעטרה הנגלית במילה היא כנגד אות יו"ד, נמצא בין הכל צירוף שם הוי"ה הקדוש.

וזהו סוד המילה להפך הדין לרחמים, ולהמתיק שם אלהי"ם שהוא דין, שיתהפך לרחמים כפי שרומז שם הוי"ה. ובזה יובנו דברי חז"ל (שבת קלז:): מל ולא פרע כאלו לא מל, כי כיון שלא גילה את העטרה הרי

ומים. ולכך גם בו נחתם שם שד"י הרומז שאמרתו לעולם די, שבבריאת האדם מן המים והעפר ניתן בו הטבע לרצות להתפשט בכל דבריו, ותמיד מתאוה להתרחב ולהתפשט בלא גבול ואף לדברי איסור, אלא שגערתו של הקב"ה בכוח התורה היא העוצרת אותו ומגבילה אותו שלא יתפשט מן הראוי לו, והתורה מלמדת את האדם לתת גבול ומידה לכל מעשיו שלא לצאת מגבול המותר לו.

וכמו שנחקק במזוזה שבפתחי בתי ישראל שני שמות הללו, וכפי שביאר בזה הרה"ק בעל תשואות חן ע"ה (החודש ד"ה החודש) כי מדת ההסתפקות הוא פתח ומבוא השער לעבודתו יתברך שמו, לבל יצטרך האדם לפנות את לבו לבטלה להבלי העולם המדומים, והיא הצלה מקנאה ותחרות ושאר פרטי העבירות אשר העין רואה והלב חומד. ומדה זאת נרמזת בשם שד"י הנקבע על הפתח שנוטריקון שלו שומר דלתות ישראל, והוא סוד הצמצום, שתיכף בכניסתו ויציאתו מפתח ביתו יעלה על זכרונו לגדור עצמו בכל התאוות והחמדות, ולומר די על כל עניני העולם כמו שהוא יתברך אמר לעולמו די, כי העיקר להשתמש במידה זאת בחוץ דהיינו בעניני עולם הזה והבלי לצמצם בהם.

הוי"ה מלבר - כח לשאוף ולהתפשט ברוחניות ללא גבול ומידה

מאיך, יחד עם שם שד"י נחתם מבפנים גם שם הוי"ה - הרומז להתפשטות ללא גבול כפי שמורה שם הוי"ה שהוא יתברך היה הווה ויהיה. ללמד ולתת כח לעם ה' להתפשט ולהתרחב בעניני רוחניות בקנייני קדושה ללא גבול ומידה. כי בעבודת השם נצרך למידה ההפוכה, שלא יספיק לאדם כל מעשים טובים שבעולם, על דרך הכתוב (דה"י ב' יז ו) 'ויגבה לבו בדרכי ה', ובקנאת סופרים תרבה חכמה (ב"ב כא), שישאף תמיד למדרגות יותר גבוהות בתורה ובעבודת השם יתברך.

לכך שם שד"י נמצא על המזוזה מבחוץ ושם הוי"ה מבפנים, לרמוז שמידה זו של צמצום, ראויה רק בעניני עולם הזה, אך לא כן בעבודת השם, ואדרבה, יש לנהוג במידת שם הוי"ה, שהוא שם המתפשט 'היה הוה ויהיה אין סוף ברוך הוא', ובזה יש לשאוף ליותר ויותר.

אבינו בשם 'א-ל שד"י', ואמר לו 'אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים', ודקדקו הראשונים מדוע נזכר כאן בשמות אלו דוקא, ויש לומר ששם שד"י הוא הנקרא חותמו של הקב"ה כדאיתא בזוהר הקדוש (רעיא מהימנא פינחס רנז), ובאמצעות המילה נחקק בכל יהודי חותם זה, כלשון התיקונים (תקון כ"ב סו). 'ומאן דמשקר בברית מילה הוא משקר בחותמא דמלכא, דאיהו רשים ביה שד"י מלבר יהו"ה מלגו', ולכן נגלה עליו בשם זה.

על כך מברכים 'וצאצאיו חתם באות ברית קודש' כי במילה נחתם חותם המלך בבשר קודש של כל איש מישראל. שבכל אדם יש אותיות ש' וד', שכאשר מגביה זרועותיו כנגד ראשו הרי צורת האות ש', וכשמושיט יד שמאל לפניו ויד ימינו מונחת כדרכה הרי זה כצורת ד', ועל ידי מעשה המילה נגלית האות י'. ומובא מהמקובלים ע"ה כי ה' נשלמת בעת הפריעה שנגלית העטרה הרומזת לצורת יו"ד, ובכך נשלם חותמו של הקב"ה בשם שד"י.

שמות הקודש מסייעים להצטמצם בעניני עוה"ז ולהתרחב בקניני עוה"ב

עניינם של שמות אלו החתומים בגוף כל איש יהודי מבואר בספרי הצדיקים, כי שם שד"י מורה על צמצום כמבואר בגמרא (חגיגה יב.): בשעה שברא הקב"ה את העולם היה מרחיב והולך כשתי פקעיות של שתי, עד שגער בו הקדוש ברוך הוא והעמידו, שנאמר (איוב כו יא) 'עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערותו', והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (בראשית יז א) 'אני א-ל שדי', אני הוא שאמרתו לעולם די. ומובא בספרי קודש, כי מה שהיה העולם מרחיב והולך, פירושו שהעולם שיש בבריא המסתיר את חיות ה' ושעל ידו נתהווה כלל הגשמיות, היה מתרחב ומתגשם יותר מידי, ולכן אמר לו הקב"ה די, שלא יתגשם העולם יותר, שאם יהיה כך, לא יוכלו הנבראים לעמוד כנגד רוב ההסתר, ותתבטל תכלית הבריא שהיא להכיר אלוקותו הנסתרת בטבע.

וכמו בעולם כך הוא בכל אדם שהוא עולם קטן, וכל מה שיש בעולם יש גם באדם, וכן כלול הוא מכללות הבריא שהיא שמים וארץ וים, שלפיכך נקרא 'איש', ראשי תיבות ארץ ים שמים (כלי יקר בראשית ו א). כי נשמתו מן השמים וגופו בלול מעפר

מִזְלִיץ יִקְרִיץ

פְּרָקֵי הַדְּרָכָה וְעֵבוֹדָתָהּ עַל סֵדֶר הַפְּרָשָׁה

ירידה לצורך עליה

וַיְכַל לְדַבֵּר אֶת־וַיַּעַל אֱלֹקִים מֵעַל אֲבְרָהָם (יז כב). כל יהודי עובד ה' עובר בימי חייו ימי עליה וימי ירידה, וצריך להתחזק בדעתו ולדעת שלא מחמת פחיתותו יורד הוא ממדרגתו, אלא הענין הוא כמו שאמר הבעל שם טוב ע"ה (הובא בשמו בתולדות יעקב יוסף פר' תזריע), ידוע (זוהר רעיא מהימנא צו כט:) כי נשמת ישראל חוצבה ממקום קדוש, ודרך כל דבר להימשך אחרי שורשו, וכך נמשכת הנשמה תמיד להידבק בעליונים, ואם תתמיד הנפש להשתוקק לדבקות בה' היא עלולה להיפרד לחלוטין מגשמיות הגוף.

וכיון שרצון ה' הוא שיעבדו אותו בניו בעולם הגשמי והשפלי, שבשל כך נבראה הנשמה עם צרכים גשמיים כדי שתצטרך להפסיק מדבקותה ולספק צרכי הגוף, ובכך שתעלה הגשמיות לבוראה תזכה להנות מזיו השכינה בלא בושה שיש לכל האוכל מדבר שאינו שאלו שמתבייש להסתכל בפני הנותן, אך כשהנשמה יורדת לעולם הזה ומסגלת תורה ומצוות זוכה בדין לתענוג הנצחי באור פני מלך חיים, פ"כ עשה ה' שיהיה אצל האדם זמני ירידה שבהם עוסק האדם בענינים חומריים כמו אכילה ושתייה ומשא ומתן וכדומה, ובאופן זה שבה הנשמה להיאחז בגשמיות הגוף ומתוך הגשמיות תאזור כוח לשוב ולעבוד את בוראה בהתעוררות מחודשת.

הסתלקות המוחין כדי לאזור כוחות מחודשים

דבר זה רמוז בכתוב שלפנינו 'ויכל לדבר אתו ויעל אלקים מעל אברהם', דהיינו, לאחר תפילת אברהם הסתלק הקב"ה מעליו, והטעם הוא, כי היתה נפש אברהם כוספת ומשתוקקת להידבק ביוצרה, כמו שכתוב 'ויכל לדבר אתו', 'ויכל' לשון תשוקה כמו 'נְכַסְפָּה וְגַם כְּלָתָהּ נִפְשִׁי' (תהלים פד ג), וכדי שלא תכלה נפשו מרוב תשוקתה להידבק בעליונים, לכן

וַיַּעַל אֱלֹקִים מֵעַל אֲבְרָהָם' להפסיקו מדביקותו, כדי שישבו לאזור כוח ויוכל להוסיף ולהתעלות בכוחות מחודשים.

קנין האמונה מתוך יגיעה

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה (טו ו). האמונה בה' אינה באה לאדם בקלות, ונצרך יגיעה רבה כדי לקבוע את האמונה בקרבו, ורק מתוך יגיעה ומאמץ זוכים להחזיק באמונה, וזהו שאמרו חז"ל (מגילה ז:): 'יגעת ומצאתי - תאמין', כי רק המתייגע זוכה לבוא אל האמונה, אבל 'לא יגעת ומצאתי - אל תאמין', כי אין האמונה דבר של מה בכך לזכות בו בלי יגיעה מרובה. ועל מציאה זו הבאה מתוך יגיעה נאמר באברהם אבינו ע"ה (נחמיה ט ח) 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך', שמתוך יגיעתו של אברהם אבי המאמינים בה' נמצא לבבו נאמן לפני ה' יתברך, וכמו שהכתוב מעיד עליו 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה'.

האמונה הרי היא כעסק שמתייגע בו ונותן כל חושיו וכוחותיו להצלחתו

זהו גם הרמז בשאלה ששואלים כל אדם בבואו לעולם העליון 'נשאת ונתת באמונה' (שבת לא.), ולכאורה הרי לא כל אדם עסקיו במשא ומתן, וכי אדם שאינו עוסק במסחר כלום לא יישאל 'נתת ונשאת באמונה'. אלא ששואלים כל אדם האם עסק והתייגע במידת האמונה כמו יגיעם של הסוחרים במשא ומתן, כי אין האמונה נרכשת בלב האדם אם אינו שם כל משאו ומתנו במידה זו כדרך הסוחרים המניחים כל חפצם ומוחם בעסקיהם (ראה דברי מנחם מהרה"ק מרימנוב זלה"ה ליקוטים ד"ה מצינו). הדבר משול לכוס מים המצויה במקום קר, ואם יסיח האדם דעתו מן המים הרי במהרה יקפאו המים ויהפכו לקרח, כך גם ענין האמונה במעט היסח הדעת עלול להתקרר מאמונתו ולאבד אותה.

אמונה מסוגלת לבנים

מעשה ביהודי שבא לפני הרה"ק רבי נחמן מברסלב ע"ה וביקש את ברכתו שיזכה לבנים, אמר לו רבי נחמן ע"ה תן צדקה ובכך תזכה להוושע בזרע של קיימא, השיב לו אותו יהודי בצער, גם פרנסתי אינה מצויה לי בריווח וקשה עלי להוסיף בנתינת צדקה, נענה רבי נחמן ואמר, אם כן ישועתך תבוא על ידי שתאמין בה' יתברך, כי אמונה יש בה מכח הצדקה כמו שכתוב 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה', ועוד ש'אמונה' בגימטריא 'בנים', וכח האמונה בה' ממשיך ישועה להיפקד בבנים.

בכח המילה יכול להתחזק כנגד היצר הרע

וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֶל-שְׂדֵי הַתְּהֵלָה לְפָנַי וְהָיָה תָמִים (י"ז א).

וכידוע מה שהאריכו בספרן של צדיקים כי יש לו לאדם להשתמש בענייני העולם לעבודתו יתברך על דרך 'מאויבי תחכמני' (תהלים קיט צח), כי כשמשתמש ולומד מהדברים הגשמיים מהפך היצר הרע לטוב (ראה קדושת לוי פר' נח ד"ה שמטבילין). וכן בעניינינו עומד לאדם כח שם הוי"ה אשר שם בבשרנו, להתלהב ולהתאוות לתורה ומצוות בלי גבול ומידה. ומאידך חתום בו שם שד"י הנותן כח לכל חיי האדם שיוכל לשלוט בטבעו ולגבור על הטבע המתרבה בגבולו וסביבותיו ולהתנהג בכל הליכותיו כפי רצון ה'.

חותם המילה - שם ה' הנקרא על האדם לסלק הסט"א

בחותם זה זוכה כל יהודי שיתקיים בו הכתוב (דברים כח י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך', כפי שכתב השפת אמת ע"ה (ליקוטים תקו"ז תקון

כ"ב סו.) כי 'שם' בגימטריא שד"י הוי"ה, ובזכות ברית מילה שורים שמות שד"י הוי"ה באדם, ובזה מסתלקת סטרא אחרא מן האדם, כי 'שטן' בגימטריא שד"י הוי"ה, וגוברים שני השמות לסלק השטן מן הנימול.

אך אם חלילה וחס פוגם באות ברית קודש מסתלקים ממנו קדושת שמות שד"י הוי"ה, ועליו נאמר (במדבר יט כ) 'את מקדש ה' טמא', ובמקום קדושת ב' השמות שורה עליו השטן שהוא 'אל אחר', תחת שם הוי"ה שורה עליו הנחש מבפנים, ובמקום שם שד"י מבחוץ שורה עליו סם המות.

זהו אם כן ביאור תיבות 'וחק בשארו שם' שבברכת המילה, שכיון שחתם בבשרנו אות קודש מקבל כל איש ישראל כח וחיזוק לעמוד כנגד פיתויי היצר ותחבולותיו ויכנס בדביקות אלוקית זו לתורה ולמעשים טובים בכל ימי חייו [וראה מה שכתב השפתי כהן מגורי האריז"ל בפסוק (ויקרא יח ו) 'איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו'. 'שאר' הוא מילה שעל ידו יש לו השארות בעולם הזה ובעולם הבא, בעולם הזה - שעל ידו קיום המין, ובעולם הבא - שעל ידו אנו זוכים לעולם הבא. וזהו שאומר בברכה 'וחק בשארו שם', 'חק' בגימטריא 'גיהנם', לומר שעל ידו יורד לגיהנום אם חס ושלום עשה בו זנות, ואם לא עשה בו שום עבירה זוכה על ידו לעולם הבא, זהו 'להציל ידידות שארנו משחת למען בריתו' וכו', 'שאר' גימטריא חמש מאות, לומר שהוא הולך בסיבתו לעולם אחר חוץ מזה העולם שהוא מהלך חמש מאות שנה, זהו שאר חמש מאות א', אחר, ארוך, שהוא עולם שכולו ארוך, שיש שם השארות, לא כמו זה העולם שהוא כולו נפסד, וצוה כאן שה'שאר' שהוא האבר שעל ידו בא השארות לעולם, שלא יקרב לגלות ערוה, ערוה ר"ע ו"ה, שחס ושלום גורם שמביא הקליפות שהם רע עם ו"ה, ומחבר רע עם טוב, גם רע ו"ה כמו 'רעך ורע אביך' (משלי כז י), וכתוב 'ערות אביך בת', לומר שגורם חס ושלום פירוד, 'ונרגן מפריד אלוף'.

יצא לאור ע"י מכון אור לישירים
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לנשט ללא אישור
 מפורש בכתב ממכון אור לישירים
 עיצוב ועימוד: שוקי קנר